

Oan de leden & bestjoeren fan de ôfdielings en
it bestjoer fan de BvPF, *Vrouwen van Nu*
NLTO-gebou
Lavendelheide 9
9202 PD DRACHTEN
Postbus 186
9200 AD DRACHTEN

091118

Ljouwert/Drachten, 19-11-2009

Underwerp: it yn offisjele gearkomsten en formele fermiddens brûken fan it Frysk troch foarsitters en oaren as *kaaifigueren*

Achte bestjoer(en), achte leden,

Us feriening, de *Feriening Frysk Underwiis* (FFU), is oansletten by de *Ried fan de Fryske Beweging* en krewearret al jierren foar in goed plak fan it Frysk yn ûnderskate maatskiplike domeinen, benammen yn it ûnderwiis. It ûnderwiis leit in wichtige basis foar de opfieding en oplieding fan bern en learlingen op it stik fan de Fryske taal. Underwiis allinnich kin lykwols net soargje foar in better plak fan it Frysk yn de maatskippij. Ek oare ynstitúsjes en organisaasjes binne fan grut belang foar it behâld en fierder fuortstarkjen fan it Frysk. Dy binne wer in foarbyld foar de bern.

It *bûn fan plattelânsfroulju* yn Fryslân stie by ús altiten bekend as Frysk en Frysksinlich. Dêrby kin tocht wurde oan it rjocht op it *brûken* fan it Frysk (bygelyks yn offisjele gearkomsten of oare formele situaasjes), it *net diskriminearjen* fan de sprekkers en skriuwers dêrfan en fan de taal as in tige *weardefol kultureel erfskip* dat hoede en noede wurde moat. Is dat noch altiten sa?

In grut probleem yn Fryslân is dat Friezen harren samar ferbrekke yn de oanwêzigens fan Hollânsktaligen. Guon lju achtsje dat fanselsprekkend en in died fan saneamd 'fatsoen'. Dy opfetting fan 'fatsoen' is yn in grut tal gefallen nochal diskutabel en liedt gauris ta it mjitten mei ferskillende mjitten foar it Frysk en it Hollânsk en sadwaande ta befoarrjochting fan it Hollânsk.

Dat soe oars en better kinne. De eigen Fryske taal soe oeral folweardich brûkt wurde moatte. Dat betsjut foar ús dat Hollânsktaligen dy't yn Fryslân libje en/of wurkje, sa gau mooglik Frysk leare. In frij lyts persintaazje fan de ynwenners (6,30%) kin de taal net of mei muoite ferstean. Foar it grutste part fan de Friezen is Fryskpraten dus gjin behindering. En foar it part dat it noch net ferstean kin, freget in goede yntegraasje yn Fryslân dat se it Frysk sa gau mooglik leare te ferstean en eventueel ek te praten en/of te skriuwen.

Yn dat ferbân foel it ús op dat jimme foarsitter, mefrou Nely Jukema-Nammensma (*Leeuwarder Courant*, sneon 30 maaie 2009, Sneon & Snein, s. 3) binnen jimme organisaasje in oare kar makket as se seit: "Ik kies voor het Nederlands, ook tijdens vergaderingen. Het is geen officieel standpunt, maar al zit er maar een halve kip in de zaal die geen Fries verstaat, dan passen wij ons aan. We willen gastvrij zijn en niemand isoleren. We hebben veel vrouwen van buiten de provincie, in Gaasterland bijvoorbeeld, en die zetten zich geweldig in voor de bond. Daarnaast zijn we ook een soort inburgeringsorganisatie voor vrouwen die in Friesland komen wonen en zich aanmelden om anderen te leren kennen. Ook zij verstaan het Fries niet."

Ynboargering fan net-Frysktaligen betsjut foar ús lykwols wat oars as it jin as Frysktalige daliks ferbrekke 'als er ook maar een halve kip die geen Fries verstaat' yn de seal sit. Hoe moatte oarstaligen it Frysk leare as

soks offisjeel belied wêze soe? Dat it ek hiel oars kin, lit ús Provinsjaal Bestjoer sjen. Us tige wurdearre deputearre Jannewietske de Vries (PvdA) foarop. Mar ek oare deputearren meitsje hjoed de dei harren plak op dat stik goed skjûn. Wichtich, want it binne kaaifigueren yn ús provinsje as it om it Frysk giet.

In direkteur fan in promoasjebedriuw neamde koartlyn in Frysktalige speech dy't deputearre De Vries hold foar in kongres (yn Snits) fan boatsjeminsken, yn in *Te Gast (Ljouwerter Krante, 7 okt. 2009)* in teken fan 'slecht gastvrouwschap'. Twa bekende en foaroansteande CDA-steatelede, de hear Geart Benedictus en mefrou Corrie Hartholt-van der Veen, hawwe de taalhâlding fan dy direkteur yn de *Ljouwerter Krante (21-10-2009)* sterk kritisearre. En de Steatelede fan de PvdA hawwe koart dêrnei der mei rjocht noch in skepke boppe-op dien (*LC, 02-11-2009*). Ek de reaksje fan Pieter de Groot (*LC, DWERS, 23-09, 2009*), ûnder de kop 'Kontraproduktyf geraas' is tige ferhelderjend en soe ús, ek de BvPF, *Vrouwen van Nu*, oan it tinken sette kinne oer it fraachstik fan it jûn sûnder needsaak ferbrekken: 'De eigen taal makket neist wetter, bosk en iepen fjild de sjarme en dêrmei de krêft fan Fryslân ús en hat baat by promoasje yn stee fan tsjinwurking'.

Wy soene dan ek graach wolle dat it 'ferbrekgedrach' fan Frysktaligen ris oan de oarder steld wurdt yn jimme organisaasje (ynklusyf de ôfdielings) en dêr de fraach oan ferbine oft it 'oanpasgedrach' sa't yn boppe oanhelle fragmint nei foaren komt wier needsaaklik is. En oft der gjin oare oplossings mooglik binne dy't rjocht dogge oan de grutte mearheid fan de lju yn Fryslân dy't it Frysk wol ferstean en prate kinne. Wurde dy feitliken sa net diskriminearre? Moat de 'taalmacht' fan in lyts tal oarstaligen de noarm foar it taalgebrûk bepale yn jimme Fryske gearkomste(n)? In foarsitter hat in foarbyldfunksje en beskiedt faak troch syn of har taalkar ek it taalgebrûk fan oaren yn offisjele gearkomsten. Dat liedt yn Fryslân te faak en te folle ta de, gauris ek ûnbewuste, kar foar it Hollânsk.

As wy de krante goed begripe, skynt der by de BvPF, *Vrouwen van Nu* gjin offisjeel taalbelied (sjoch sitaat boppe) te wêzen. It hinget dus fan oare faktoaren ôf oft it Frysk (mûnling en/of skriftlik) troch jimme kaaifigueren al of net brûkt wurdt yn bygelyks jimme offisjele gearkomsten en oare formele fermiddens. Neffens ús soe der by jimme organisaasje (en yn de regio's en ôfdielings dêrfan) in *taalbeliedsplan* en/of in *taalstatút* komme moatte dat folslein rjocht docht oan it Frysk, de twadde rykstaal fan it lân en de earste taal fan ús provinsje.

Wy binne as *FFU*, eventueel yn 'e mande mei de *Ried fan de Fryske Beweging* en oare organisaasjes, ree en stypje jimme by it opstellen en gearstallen fan sa'n plan of statút.

Wy hoopje op in ridlike termyn fan jimme te hearren oft en hoe't jimme dêr wurk fan meitsje sille.

Mei rju achtinge,

Sytze T. Hiemstra,
skriuwer *Feriening Frysk Underwiis*

Ofskrift nei: *Vrouwen van Nu*, mefr. A. Burggraaf, de Jister 1, 9255 KM Tytsjerk, ek ornearre as kopij foar it ledeblêd; a.h.burggraaf@wanadoo.nl